

บทความวิจัย

วิจัยเรื่อง บุญกอบแก้ว

นักวิจัย, สถาบันวัฒนธรรมศึกษากัลยาณิวัฒนา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

นางเลือดขาว

: ตำนานท้องถิ่นและพลังศรัทธาทง
พระพุทธรศาสนาบนคาบสมุทรภาคใต้

บทนำ

สตรีเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติที่ได้ผ่านพัฒนาการทางสังคมทั้งในอดีตและปัจจุบัน ในอดีตที่ผ่านมาเคยมีสังคมที่ถือเอาผู้หญิงเป็นศูนย์กลางหรือเป็นผู้นำทางวัฒนธรรมและผู้นำทางการปกครอง ดังเห็นได้จากการบูชาเทพเจ้าที่เป็นผู้หญิง เช่น การบูชาเทวีในศาสนาฮินดู หรือการบูชาเทพสตรีในพุทธศาสนาลัทธิมหายาน เป็นต้น โดยเฉพาะประเทศไทยปรากฏสตรีที่มีบทบาทสำคัญในฐานะผู้นำทางวัฒนธรรมและผู้นำทางการปกครองมีอยู่จำนวนมากซึ่งปรากฏให้เห็นในตำนานต่างๆ เช่น *ตำนานจามเทวีวงศ์*ของภาคเหนือมีพระนางจามเทวีเป็นผู้นำ *ตำนานพระธาตุนครศรีธรรมราช* มีพระนางเหมชาลาและพระทนกุมารเป็นผู้นำพระทันตธาตุของพระพุทธเจ้ามาประดิษฐานไว้ที่หาดทรายแก้วเมืองนครศรีธรรมราช *ตำนานเมืองปัตตานี* ได้กล่าวถึงกษัตริย์หรือราชาผู้ปกครองเมืองปัตตานีสืบต่อกันเป็นสตรี *ตำนานโนรา* ได้กล่าวถึง นางนวลทอง สาลี เป็นผู้ให้กำเนิดศิลปะการรำโนราห์ (ชัยวุฒิ พิชะกุล, 2538, 66-75) เป็นต้น ส่วนสตรีที่ปรากฏในประวัติศาสตร์ชาติไทย ได้เป็นผู้สร้างวีรกรรมปกป้องชาติบ้านเมืองไว้ด้วยชีวิต เช่น วีรกรรมของสมเด็จพระศรีสุริเยทัย วีรกรรมของท้าวสุรนารี (คุณหญิงโม) ท้าวเทพกระษัตรี ท้าวศรีสุนทร (คุณหญิงจันท์และคุณหญิงมุก) เป็นต้น สตรีเหล่านี้ได้มีบทบาทสำคัญไม่แพ้บุรุษทั้งในด้านการปกครองบริหารประเทศ การปกป้องคุ้มครองบ้านเมืองและการจรจรของพุทธศาสนา

อย่างไรก็ตาม ในภาคใต้ของไทยก็ยังมีสตรีอีกผู้หนึ่งที่ได้รับการกล่าวขานถึงในตำนานท้องถิ่นอย่างกว้างขวาง ในฐานะผู้มีบารมี มีความศรัทธา และมีบทบาทสำคัญด้านการจรรโลงพระพุทธศาสนาของภาคใต้ ได้แก่ “นางเลือดขาว” หรือ “พระนางเลือดขาว” หรือที่ชาวบ้านบางชุมชน เรียกว่า “เจ้าแม่อยู่หัว” ซึ่งเป็นผู้นำทางวัฒนธรรมและผู้นำทางการปกครองหรือทางสังคม เรื่องราวของนางเลือดขาวได้มีการเล่าขานเป็นตำนานมายาวนานหลายร้อยปีจนมีการแพร่กระจาย เป็นที่รู้จักกันทั่วไปบนคาบสมุทรไทย และได้รับการยกย่องว่าเป็นสตรีที่มีความซื่อสัตย์สุจริต เป็นผู้ที่เลื่อมใสศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา จนเป็นที่ยอมรับของชุมชนต่างๆ ในภาคใต้และเป็นศูนย์รวมพลังแห่งความศรัทธาของชุมชน เรื่อง “นางเลือดขาว” จึงถือได้ว่าเป็นนิทานปรัมปราหรือตำนานท้องถิ่นที่มีความสำคัญและน่าสนใจทางภาคใต้ของไทยและเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่เป็นเรื่องเอก มีการแพร่กระจายไปทั่วภาคใต้หลายจังหวัด แม้ว่าเค้าโครงเรื่องของตำนานจะมีความหลากหลายแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์และสภาพแวดล้อมทางสังคมของพื้นที่นั้นๆ ได้แก่ อำเภอกาบัง อำเภอบางขัน อำเภอบางขัน จังหวัดชุมพร, อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต, อำเภอพรหมคีรี อำเภอทุ่งสง อำเภอช้างกลาง อำเภอเชียรใหญ่ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช, อำเภอเมือง อำเภอนาโยง อำเภอรัชฎา จังหวัดตรัง, อำเภอเขาชัยสน อำเภอบางแก้ว อำเภอปากพะยูน อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง, อำเภอสะทิงพระ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา, อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ตำนานเหล่านี้ล้วนเกิดขึ้นจากสำนึกของผู้คนที่มีความเชื่อ ความศรัทธาทางพระพุทธศาสนา เรื่องราวส่วนใหญ่จึงเกี่ยวข้องกับการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาในท้องถิ่นที่จะทำให้ผู้คนเกิดสำนึกความภาคภูมิใจต่อบ้านเกิดเมืองนอนของตนเอง ถือเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนและของประเทศชาติที่มีค่ายิ่ง

อย่างไรก็ตามแต่จากสภาพปัจจุบันชุมชนต่างๆ ได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมบริโภคนิยมทำให้ชุมชนหลายแห่งละเลยตำนานเหล่านี้ ซึ่งเป็นอันตรายต่อการดำรงอยู่ของตำนานที่ค่อยๆ เลือนหายไปจากความทรงจำของผู้คนในท้องถิ่น จึงจำเป็นต้องหาทางอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาเหล่านี้ก่อนที่จะสูญหายไปจากท้องถิ่นภาคใต้

อุโบสถวัดพระเกิด ตำบลผาละมี อำเภอบางปะอิน จังหวัดพิจิตร

รูปปั้นดาสามโม ยายเพชร บิดาและมารดาบุญธรรมของ นางเลือดขาว วัดพระเกิด ตำบลผาละมี อำเภอบางปะอิน จังหวัดพิจิตร

ตำนานนางเลือดขาวบนคาบสมุทรภาคใต้

ตำนานนางเลือดขาวที่ปรากฏหลักฐานบนคาบสมุทรภาคใต้มีทั้งตำนานประเภทลายลักษณ์อักษรและตำนานประเภทมุขปาฐะ แต่เนื้อหามีลักษณะคล้ายกันและแตกต่างกันขึ้นอยู่กับบริบทแวดล้อมในแต่ละท้องถิ่นและแต่ละสำนวนสะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนภาคใต้ ตลอดถึงพลังความเชื่อและความศรัทธาที่ชาวภาคใต้มีต่อ “นางเลือดขาว” สตรีผู้มีความเลื่อมใสศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา ซึ่งได้รับอิทธิพลความเชื่อจากพระพุทธศาสนาเถรวาทซึ่งได้ร่วมนำมาโดยภาพรวมสรุปได้ดังนี้

1. ตำนานนางเลือดขาวประเภทลายลักษณ์อักษร ได้พบมีเพียง 1 ฉบับ คือ ฉบับพบที่วัดเขียนบางแก้ว อำเภอบางปะอิน จังหวัดพิจิตร ปัจจุบันอยู่ที่หอพระสมุดวชิรญาณ หอสมุดแห่งชาติ กรุงเทพฯ ต้นฉบับเป็นกระดาษเขียนด้วยอักษรไทย ย่อเส้นดินสอดำ มีจำนวน 30 หน้า เขียนขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2272 ดังเขียนไว้หน้าต้นสมุดว่า “ศุภมาสตุ 651 ศักราช นักษัตรเอกศก” ตรงกับ พ.ศ. 2272 สมัยพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ (ชัยวุฒิ พิชะกุล, 2538, 66-75) ตำนานฉบับนี้มีเนื้อหาสรุปได้ดังนี้

ตำนานเริ่มต้นได้กล่าวถึงการตั้งเมืองพิจิตรที่โคกเมืองบ้านบางแก้วได้ พร้อมกับการสร้างพระพุทธรูปที่วัดเขียนบางแก้ว วัดสทิง และวัดสทิงพระ ทั้ง 3 อารามรวมเป็นคณะสามป่าแก้วขึ้นกับหัวเมืองสทิงพระ หรือที่เรียกในสมัยนั้นว่า “กรุงสทิงพาราณสี” มีเจ้าเมืองชื่อ “เจ้าพระยากรุงสทิงพาราณสี” ต่อจากนั้นได้กล่าวถึงดาสามโมกับยายเพชรสองผู้เมียตั้งบ้านเรือนอยู่ทางฝั่งตะวันตกของทะเลสาบสงขลา บริเวณบ้านพระเกิด (อำเภอบางปะอิน จังหวัดพิจิตร) เป็นหมอสตา (หมอช้างขวา) ตั้งกองจับช้างป่ามาเลี้ยงส่งส่วยให้เจ้าพระยากรุงสทิงพาราณสีหรือเจ้าพระยากรทองทุกปี วันหนึ่งตายายได้พบเด็กผู้หญิงจากหน่อไม้ไผ่พะตง มีเลือดสีขาวจึงให้ชื่อว่า “นางเลือดขาว” ต่อมาได้พบเด็กผู้ชายจากหน่อไม้ไผ่สมเรียง (ชาวภาคใต้ เรียกว่า “ไม้ไผ่เหียง”) มีเลือดสีขาว เหลือง ดำ และสีแดง ให้ชื่อว่า “กุมาร” ตายายได้เลี้ยงทั้ง 2 ไว้เป็นบุตรบุญธรรม จนมีวัยอันสมควรจึงให้บุตรทั้ง 2 แต่งงานกัน ครั้นตายายถึงแก่กรรมนางเลือดขาวกับเจ้ากุมารได้มาปกิจศพแล้วนำอัฐิไปเก็บไว้ในถ้ำที่เมืองพิจิตร ตั้งแต่นั้นมาเรียกชุมชนที่ตายายได้ตั้งบ้านเรือนว่า “บ้านพระเกิด”

หลังจากกุมารกับนางเลือดขาวได้รับมรดกตายายแล้วบ้านพระเกิดเป็นที่ส่วยช้างต้องส่งส่วยช้างให้

อนุสาวรีย์พระนางเลือดขาว ภายในวิหารวัดแม่เจ้าอยู่หัว อำเภอยะหริ่ง จังหวัดนครศรีธรรมราช

กรุงศรีอยุธยาปีละ 1 เชือก อันแสดงให้เห็นว่าเป็นช่วงที่กรุงศรีอยุธยาแผ่อำนาจลงมายึดครองเมืองนครศรีธรรมราชและเมืองพัทลุงให้ขึ้นตรงกับอยุธยา ต่อมากุมารกับนางเลือดขาวได้นำสมัครพรรคพวกอพยพไปตั้งบ้านเรือนใหม่ที่ “บ้านบางแก้วใต้” ตั้งแต่นั้นมาเรียกกุมารว่า “เจ้าพระยา” อันเป็นการแสดงให้เห็นถึงฐานะของกุมารว่าได้เป็นเจ้าเมืองพัทลุงที่บ้านบางแก้วใต้ใกล้กับวัดเขียนบางแก้ว นางเลือดขาวได้นำทรัพย์สินสมบัติมาตกแต่งพระวิหารและพระพุทธรูปไว้ที่วัดสทัง ฝ่ายเจ้าพระยากุมารได้นำทรัพย์สินนั้นมาสร้างวิหารและพระพุทธรูปวัดเขียนบางแก้ว แล้วนำทองมาตีแม่เป็นแผ่นเขียนเป็นตำนานให้ชื่อว่า “วัดเขียนบางแก้ว”

เจ้าพระยากุมารกับนางเลือดขาวได้อาศัยอยู่ที่บ้านบางแก้วใต้ จนกระทั่งพุทธศักราช 500 ครั้นถึงวันพฤหัสบดี เดือน 8 ขึ้น 8 ค่ำ ปีกุน เอกศก เจ้าพระยากรุงทองเจ้าเมืองสทิงพระได้สร้างพระมหาธาตุเจดีย์วัดเขียนบางแก้ววัดสทัง และวัดสทิงพระ เสร็จสมบูรณพร้อมกันทั้ง 3 อาราม ครั้นถึงปีจอโทศก เจ้าพระยากุมารกับนางเลือดขาวได้เดินทางไป 7 วัน ถึงเมืองตรังแขวงเมือง

นครศรีธรรมราช เจ้าพระยากุมารได้สร้างพระพุทธรูปเรียกว่า “พระงาม” ไว้ที่วัดพระงาม ส่วนนางเลือดขาวได้สร้างวัดพระศรีสรรเพชญ์ พระพุทธสิหิงค์ในครั้งที่พระพุทธสิหิงค์เสด็จมาจากลังกา ได้มาประดิษฐานที่หน้าเมืองตรัง ได้สร้างวัดเสร็จเมื่อวันที่อาทิตย์เดือน 6 แรม 5 ค่ำ ปีชวด ตรีนิศก แล้วเดินทางกลับบ้านบางแก้วใต้

ต่อมาเจ้าพระยากุมารกับนางเลือดขาว ได้เดินทางไปเมืองนครศรีธรรมราชได้สร้างพระพุทธรูปไว้หลายตำบลและได้เข้าไปเคารพบูชาอิฐธาตุของเจ้าพระยาศรีธรรมโศกราชองค์ก่อน ขณะนั้นมีขาลือไปถึงเจ้าฟ้าแห่งกรุงศรีอยุธยา จึงโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาพิชณุโลกกับนางจันบาตคุมสนม 500 คน ออกมารับนางเลือดขาวที่เมืองนครศรีธรรมราช นางไม่สามารถขัดขืนได้จึงต้องไปเมืองหลวง ส่วนเจ้าพระยากุมารได้เดินทางกลับไปบ้านพระเกิด

เมื่อเดินทางถึงเมืองหลวง พระมหากษัตริย์ทรงทราบว่านางมีครรภ์กับสามีเดิมแล้ว จึงมิได้โปรดเกล้าฯ ให้เป็นนางสนม ครั้นถึงกำหนดนางเลือดขาวคลอดบุตรเป็นชาย พระมหากษัตริย์ทรงขอบุตรไว้เป็นบุตรบุญธรรม เลี้ยงไว้จนเติบใหญ่จึงให้รับราชการในเมืองหลวง ฝ่ายนางเลือดขาวได้สร้างพระวิหารและพระพุทธรูปไว้ในเมืองหลวงหลายแห่ง ต่อมานางเลือดขาวกับบุตรได้ทูลลากลับบ้านพระเกิด พระมหากษัตริย์โปรดเกล้าฯ ให้นางสนม 500 คน ออกมาส่งถึงเมืองพระเกิด ตั้งแต่นั้นมานางเลือดขาวกับเจ้าพระยากุมารอยู่ด้วยกันจนอายุได้ 70 ปี ทั้งสองก็ถึงแก่กรรมที่บ้านพระเกิด (ชัชวตม์ พิยะกุล, 2549, 202-208)

2. ตำนานนางเลือดขาวประเภทมุขปาฐะ ได้พบแพร่หลายมากในพื้นที่ 7 จังหวัดภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดชุมพร จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดตรัง จังหวัดภูเก็ต จังหวัดพัทลุง จังหวัดสงขลา และจังหวัดปัตตานี ตำนานประเภทมุขปาฐะเนื้อหาส่วนใหญ่จะมีความ

หลากหลายทั้งที่มีเนื้อหาเหมือนกันหรือคล้ายกันและที่แตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับบริบททางสังคมและสภาพแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่น พอจะแยกประเภทตามเนื้อหาได้ ดังนี้

2.1 ตำนานที่มีโครงเรื่องนางเลือดขาวเป็นภรรยาหรือนางสนมของเจ้าเมืองพัทลุง ได้แก่ ตำนานนางเลือดขาวสำนวนของวัดเขียนบางแก้วและวัดพระเกิด จังหวัดพัทลุง ตำนานนางเลือดขาวสำนวนของวัดพระพุทธสิงหังค์ สำนวนของวัดภูเขาทอง สำนวนของวัดถ้ำพระพุทธจังหวัดตรัง ตำนานนางเลือดขาวสำนวนของวัดแม่เจ้าอยู่หัว ตำนานนางเลือดขาวสำนวนอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ตำนานนางเลือดขาวสำนวนของถ้ำนางพญาเลือดขาว จังหวัดสงขลา

2.2 ตำนานที่มีโครงเรื่องนางเลือดขาวเป็นพระสนมของพระเจ้าศรีธรรมโศกราชกษัตริย์เมืองนครศรีธรรมราช ได้แก่ ตำนานนางเลือดขาวสำนวนของวัดแม่เจ้าอยู่หัว ตำนานนางเลือดขาวสำนวนวัดท้าวโคตร จังหวัดนครศรีธรรมราช สำนวนของวัดนาสร้าง จังหวัดชุมพร สำนวนของวัดถ้ำพระพุทธจังหวัดตรัง

2.3 ตำนานที่มีโครงเรื่องนางเลือดขาวเป็นภรรยาหรือนางสนมของเจ้าเมืองหรือกษัตริย์ที่ไม่ปรากฏชื่อเมือง ได้แก่ ตำนานนางเลือดขาวสำนวนวัดพระนางสร้างอำเภอถลุง จังหวัดภูเก็ต

2.4 ตำนานที่มีโครงเรื่องนางเลือดขาวไม่ระบุว่า เป็นภรรยาหรือนางสนมของเจ้าเมือง ได้แก่ ตำนานนางเลือดขาว สำนวนตำบลหนองหงส์-ตำบลควนกลด อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

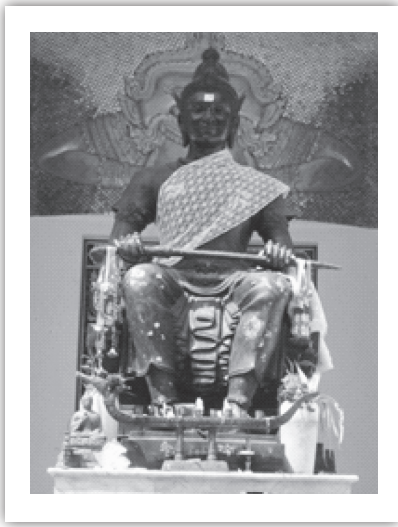
ตำนานนางเลือดขาวสำนวนต่างๆ ที่พบในภาคใต้ส่วนใหญ่สะท้อนให้เห็นพลังศรัทธาในพระพุทธศาสนาและบทบาทของสตรีกับการผูกโยงเรื่องราวเพื่ออธิบายถึงชื่อบ้านนามเมืองบนคาบสมุทรไทย

อนุสาวรีย์พระเจ้าศรีธรรมโศกราช วัดแม่เจ้าอยู่หัว อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

พลังศรัทธาและการจรโลงพระพุทธศาสนาบนคาบสมุทรภาคใต้

นางเลือดขาวเป็นตำนานที่มีลักษณะเด่นที่แสดงให้เห็นถึงพลังศรัทธาของผู้คนที่มีต่อพระพุทธศาสนาผ่านพฤติกรรมของตัวเอก คือ นางเลือดขาว ตำนานนางเลือดขาวทุกสำนวนแสดงออกให้เห็นว่า นางเลือดขาวเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาและการติดต่อสัมพันธ์กับพุทธศาสนาแบบลังกาวงศ์จากลังกา และเมืองนครศรีธรรมราช นำไปสู่การสร้างวัดวาอาราม พระพุทธรูป โบสถ์ วิหาร และการสร้างพระมหาธาตุเจดีย์เพื่อบรรจุพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้าไว้เป็นศูนย์กลางชุมชนสำหรับมหาชนได้กราบไหว้บูชา ซึ่งแต่ละประเด็นมีรายละเอียด ดังนี้

อนุสาวรีย์พระเจ้าศรีธรรมโศกราช วัดแม่เจ้าอยู่หัว
อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

นางเลียดขาว : พระพุทธศาสนาลังกาวงศ์จากลังกา สู่คาบสมุทไทย

พระพุทธศาสนาได้เผยแพร่จากอินเดียสู่คาบสมุทไทย
อย่างน้อยตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 10 เป็นต้นมา ดังได้
พบหลักฐานพระพุทธรูปอินเดียศิลปะแบบอมราวดี
หรือแบบอนูราชปุระ(ลังกาทอนตัน) ที่อำเภอสุโขทัย
จังหวัดนราธิวาส อายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 8-9
(หม่อมเจ้าสุภัทรดิศกุล, 2518, 5) หรือประมาณต้น
พุทธศตวรรษที่ 11 (พิริยะ ไกรฤกษ์, 2551, 142)
พระพุทธศาสนาในยุคแรกที่เข้ามามีทั้งลัทธิเถรวาทและ
มหายาน นิกายวัชรยาน หรือมนตรยาน ดังได้พบหลักฐาน
พระพุทธรูป พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร พระโพธิสัตว์มัญชุศรี
ท้าวภูเวร เป็นจำนวนมากในภาคใต้ จนกระทั่งพุทธศตวรรษ
ที่ 18 พระพุทธศาสนาแบบลังกาวงศ์ได้เข้ามายังเมือง
นครศรีธรรมราช และได้เผยแพร่ไปทั่วภาคใต้ พุทธศาสนา
แบบลังกาวงศ์นิยมบูชาพระบรมสารีริกธาตุ การสร้าง
พระมหาธาตุเจดีย์เป็นหลักของวัด การบูชาพระพุทธรูป
จำลองและต้นพระศรีมหาโพธิ์ (อารยา ดำเรือง และ
ชัยวุฒิ พิชะกุล, 2556) คติพระพุทธศาสนาแบบลังกาวงศ์
ได้สะท้อนให้เห็นจากตำนานนางเลียดขาวหลายสำนวน
แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของพระพุทธศาสนาจาก
ลังกาที่เผยแพร่มายังคาบสมุทไทย ดังที่ตำนาน
นางเลียดขาวจังหวัดพัทลุง ได้ระบุไว้ว่า *เจ้าพระยา कुमार
กับนางเลียดขาวได้ทราบข่าวมาว่า พระเจ้าศรีธรรมโศ
กราชเจ้าเมืองนครศรีธรรมราช จะส่งทูตไปสืบค้นหา*

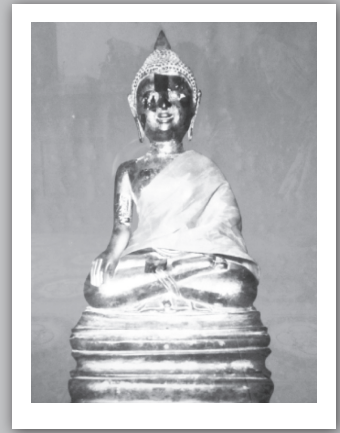
*พระบรมสารีริกธาตุที่เกาะลังกา ทูตจากเมือง
นครศรีธรรมราชซึ่งจะไปทางห้วยยอดเมืองตรังแล้วลงเรือ
ที่แม่น้ำตรังไปยังท่าเรือกันตัง ทางฝ่ายเจ้าพระยา कुमार
กับนางเลียดขาวซึ่งจากบางแก้วไปจนถึงสถานที่แห่งหนึ่ง
พบหมีกาลังส่งเสียงร้อง (ทะหมี่รำ) ต่อมาจึงเรียกสถานที่
ที่นั่นว่าบ้านทะหมี่รำ (ท่ามิหรำ) เดินทางต่อไปถึง
บ้านนาได้หยุดพักสร้างวัดขึ้นวัดหนึ่ง คือ วัดบ้านนา
แล้วเดินทางข้ามป่าข้ามเขาข้ามคลองไปยังเมืองตรัง
เจ้าพระยา कुमारกับนางเลียดขาว ได้สร้างวัดพระงามขึ้น
วัดหนึ่ง ณ เมืองตรัง แล้วไปลงเรือทูตเมืองนครที่ทำเรือ
กันตัง แล้วแล่นเรือไปเกาะลังกา (ชัยวุฒิ พิชะกุล, 2549,
207-208)*

ตำนานนี้สอดคล้องกับตำนานนางเลียดขาวใน
จังหวัดตรังที่ได้ระบุไว้ว่า *“นางเลียดขาวจากเมืองพัทลุง
ได้เดินทางไปติดต่อสมณทูตที่เกาะลังกาให้มาเผยแพร่
พระพุทธศาสนาแบบลังกาวงศ์ คณะทูตได้มาขึ้นเรือที่
เมืองปะเหลียน ซึ่งเป็นเมืองหน้าด่านของเมืองพัทลุง”*
(สนิท พลเดช, 2535, 116)

จากหลักฐานดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า นางเลียดขาว
มีบทบาทสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง
คาบสมุทไทยกับลังกา ผ่านการเผยแพร่พระพุทธ
ศาสนาแบบลังกาวงศ์บนคาบสมุทไทย ควบคู่กับ
บทบาทของเมืองนครศรีธรรมราชในฐานะศูนย์กลาง
พระพุทธศาสนาลังกาวงศ์ โดยมีพระบรมธาตุเจดีย์เป็น

พระพุทธรูปหล่อ วัดหัวถนน ตำบลนาพระ อำเภอนาโยง
จังหวัดตรัง ได้สูญหายไปจากวัดตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๒๖

รูปพระพุทธรูปหล่อจำลอง วัดพระพุทธรูป
ตำบลนาโยงเหนือ อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง

ศูนย์รวมความเชื่อความศรัทธาของมหาชนบนคาบสมุทรมลายูหรือคาบสมุทรไทยตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน

นางเลียดขาว: จากพระพุทธรูปถึงพระพุทธรูปแทนตัวบุคคล

คติการบูชาพระพุทธรูปในภาคใต้มักจะเกี่ยวข้องกับพระพุทธรูปในลังกา เพราะผู้คนในภาคใต้มีความเชื่อว่า พระพุทธรูปเป็นพระพุทธรูปที่มาจากลังกาสู่ภาคใต้ของไทยก่อนจะไปสู่สุโขทัยและยังเชื่อว่าพระพุทธรูปองค์จริงนั้นอยู่ในภาคใต้ ซึ่งพบว่ามีอยู่จำนวนหลายองค์ เช่น พระพุทธรูปจังหวัดนครศรีธรรมราช พระพุทธรูป วัดหัวถนน จังหวัดตรัง พระพุทธรูปวัดเลียบ จังหวัดสงขลา เป็นต้น พระพุทธรูปเหล่านี้ตำนานท้องถิ่นเชื่อว่าเป็นองค์จริงที่นำมาจากลังกา (อารยา ดำเรือง และชัยวุฒิ พิชะกุล, 2556) แต่จากการศึกษาของ สิทธิพร บุบผาพบว่า “ไม่มีพระพุทธรูปใดที่กราบไหว้กันในประเทศไทยได้สร้างขึ้นที่เกาะลังกา”

คติการบูชาพระพุทธรูปของพุทธศาสนิกชนบนคาบสมุทรไทยคงมีมาแล้วอย่างน้อย ตั้งแต่สมัยอยุธยา ดังเห็นได้จากตำนานนางเลียดขาวหลายสำนวน กล่าวถึงเรื่องราวพระพุทธรูปที่ว่ามาจากลังกา ในพลานางเลียดขาวได้กล่าวถึงพระพุทธรูปไว้ว่า

“อนึ่งวัดกัลยาเจ้าแตงนั้นอารามพระศรีสรรเพชญ์พระพุทธรูปเมื่อ ๘ เสด็จมาแต่เมืองลังกาสิงหลนั้นมาประดิษฐาน ณ ท่าที่ปากน้ำตรังนั้น” (ชัยวุฒิ พิชะกุล, 2549, 207-208)

หลักฐานนี้แสดงให้เห็นว่าวัดพระพุทธรูปจังหวัดตรังได้สร้างขึ้นสมัยที่นางเลียดขาวได้ไปลังกาและนำพระพุทธรูปจากลังกามาขึ้นฝั่งที่ปากน้ำเมืองตรัง ซึ่งหลักฐานสอดคล้องกับตำนานประเพณีปาฐะที่เล่าว่าพระพุทธรูปนำมาจากลังกาขึ้นฝั่งที่บ้านพระม่วง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ก่อนส่งไปเมืองนครศรีธรรมราช นางเลียดขาวได้สร้างพระพุทธรูปองค์ใหม่ขึ้นสลับเปลี่ยนกับพระพุทธรูปองค์จริง แล้วส่งพระพุทธรูปองค์ใหม่ไปเมืองนครศรีธรรมราช ส่วนองค์จริงได้เก็บรักษาไว้ที่วัดพระพุทธรูป อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง (ประพนธ์ เรืองณรงค์, 2556, 79) ซึ่งเป็นความเชื่อของผู้คนในท้องถิ่นไม่เฉพาะพระพุทธรูปที่เมืองตรัง แต่พระพุทธรูปองค์อื่นๆ ที่มีตำนานในทำนองเดียวกันนี้ที่ต่างก็เชื่อว่าพระพุทธรูปในท้องถิ่นของตนเป็นองค์จริง

จากคติความเชื่อที่ว่าพระพุทธรูปเป็นพระพุทธรูปที่สร้างจากรูปนิมิตของพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นตำนานที่เล่ากันแพร่หลายในภาคใต้ น่าจะเป็นต้นเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดคติการสร้างพระพุทธรูปแทนตัวบุคคลขึ้น ประกอบกับคติการห้ามสร้างรูปเหมือนบุคคล เพราะ

เชื่อว่าจะเป็นอัมพมกลทำให้อายุสั้น จึงได้พบหลักฐานว่ามีการสร้างพระพุทธรูปแทนตัวบุคคลหรือเป็นอนุสรณ์หรือเป็นการอุทิศบุญกุศลแก่ผู้ตาย หรือผู้ที่เคารพนับถือ เช่น การสร้างพระพุทธรูปภายในวัดพระมหาธาตุ เมืองนครศรีธรรมราชที่เรียกว่า พระพุทธรูปนางเหมชลา ทนถกุมาร พระพุทธรูปเจ้าฟ้าอ๋ม พระพุทธรูปเจ้าฟ้าดอกมะเดื่อ วัดเขาอ้อ จังหวัดพัทลุง เป็นต้น (ชัยวุฒิ พิชยะกุล, 2530, 7)

ส่วนพระพุทธรูปแทนตัวบุคคลที่เกี่ยวข้องกับนางเลือดขาวก็มีหลักฐานในตำนานนางเลือดขาวของจังหวัดพัทลุง ได้กล่าวถึงการสร้างพระพุทธรูปสองพี่น้องบริเวณวัดเขียนบางแก้ว ไว้ว่า

ฝ่ายเจ้าฟ้าคอคลายเมื่อจัดการมาปนกิจศพบิดามารดาเสร็จแล้วนำอัฐิไปไว้ที่บางแก้ว โปรดเกล้าฯ ให้เจ้าฟ้าคอคลายเป็นเจ้าเมืองพัทลุง ตั้งเมืองที่โคกเมืองบางแก้วสืบต่อมา เจ้าฟ้าคอคลายได้สร้างพระพุทธรูป 2 องค์ไว้ที่ริมทะเลสาบทางทิศตะวันตกของเมืองให้ชื่อว่า “พระสองพี่น้อง” เมื่ออุทิศเป็นส่วนกุศลและเป็นอนุสรณ์แก่บิดามารดาผู้ล่วงลับไปแล้ว และยังได้นำพวกแขกซีหรือพวกกุลาให้มาสร้างพระพุทธรูปศิลาไว้หลายองค์ที่ใหญ่ที่สุด เรียกว่า “พระกุลา” เจ้าฟ้าคอคลายปกครองเมืองพัทลุงจนถึงแก่กรรม (ชัยวุฒิ พิชยะกุล, 2549, 207-208)

คติการสร้างพระพุทธรูปแทนตัวบุคคลลงเป็นคตินี้ที่มีการปฏิบัติสืบทอดกันมาอย่างน้อยตั้งแต่สมัยอยุธยา เป็นต้นมา จึงได้พบหลักฐานว่าในสมัยที่พระครูอินทโสมลี เป็นเจ้าคณะป่าแก้ว วัดเขียนบางแก้ว และวัดสทังหัวเมืองพัทลุง ได้มีการสร้างพระพุทธรูปแทนตัวนางเลือดขาวตั้งระบุไว้ในตำราพระเพลาว่าวัดบางแก้วว่า *แลมีไม้แคฝอยฝังชั้นพระเนียดอัน 1 ไว้ทิศทักษิณมาไว้ทางเดิน แลประทุมเกสรเทวดาชื่อนางนาฏเทวีนางเลือดขาว ก่อพระเจ้าองค์ใหญ่ไว้เป็นรูปพระงาม*

เสมือนดังรูปนาง ช่างประดิษฐานไว้ต่างรูปท่านให้ทั่วพระยาแลมนุษย์ไว้ไหว้ (คลัง ตัญจนะ, 2513, 10-11)

คติการสร้างพระพุทธรูปแทนตัวบุคคล นอกจากจะพบหลักฐานตามตำนานนางเลือดขาวแล้ว ยังมีการพบคตินี้ในวัดต่างๆ อีกหลายแห่ง เช่น พระพุทธรูปแม่เจ้าอยู่หัว วัดท่ากระเซ พระพุทธรูปสมเด็จพระเจ้าเกะยอ ที่พักสงฆ์เขาภูฏี พระพุทธรูปสมภารทองวัดคูหาใน จังหวัดสงขลา เป็นต้น พระพุทธรูปเหล่านี้ล้วนสร้างขึ้นเป็นพุทธรูปชวาและแทนตัวบุคคลเพื่อเป็นอนุสรณ์ ตามระบบการสร้างบุญกุศลในพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นคติที่มีการถือปฏิบัติสืบทอดกันมาจนปัจจุบัน

นางเลือดขาว : จากระบบบุญกุศลถึงการสร้างวัดวาอารามและพระมหาธาตุเจดีย์

วัดเป็นศาสนสถานที่จำพรรษาของพระภิกษุสงฆ์ ภายในวัดประกอบด้วยสิ่งสำคัญ ได้แก่ อุโบสถ วิหาร ศาลาการเปรียญ สถูปเจดีย์และกุฏิสงฆ์ การสร้างวัดและศาสนสถานต่างๆ ภายในวัด ชาวพุทธเชื่อว่าได้บุญกุศลเกิดอานิสงส์อย่างใหญ่หลวง ทำให้ผู้คนได้พ้นทุกข์ บรรลุสู่พระโพธิญาณหรือบรรลุพระนิพพานและให้ทันโลกพระศรีอริยเมตไตรย คติการสร้างวัดมีมาแล้วตั้งแต่สมัยพุทธกาล เนื่องจากในสมัยพุทธกาลพระภิกษุสงฆ์จะไม่อยู่ประจำสถานที่แห่งใดแห่งหนึ่งในฤดูแล้งจะแยกย้ายไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา พอถึงฤดูฝนการเดินทางไม่สะดวกจึงรวมกันเข้าจำพรรษาตามสถานที่ต่างๆ ต่อมาผู้มีจิตศรัทธาได้ถวายที่เป็น “อาราม” แปลว่า “สวน” เช่น เขตวนาราม บุพพาราม เป็นต้น ให้เป็นที่ประทับของพระพุทธเจ้าและพระสงฆ์พุทธสาวกได้อาศัยชั่วคราวไม่ได้เป็นที่อยู่ประจำของสงฆ์เหมือนวัดอย่างปัจจุบัน (สมเด็จพระญาณสังวรญาณมุนี, 2553, 22 - 23) ส่วนวัดอย่างปัจจุบันได้เกิดขึ้นหลังจากพระพุทธเจ้าได้ดับขันธปรินิพพานไปแล้ว ได้มี

การสร้างสังเวชนียสถานขึ้น 4 แห่ง ได้แก่ สถานที่ ประสูติ ตรัสรู้ ปฐมเทศนา และสถานที่ปรินิพพาน พุทธบริษัทได้ไปปลงธรรมสังเวช เพื่อทำพุทธบูชา จำนวนมาก จึงเป็นเหตุให้มีผู้ศรัทธาสร้างสถานที่ให้ พระสงฆ์ได้อยู่ประจำเกิดเป็นวัดอย่างปัจจุบันขึ้น ณ สังเวชนียสถานทั้ง 4 แห่ง (สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก, 2515, 24 – 25)

คติการสร้างวัดได้แพร่หลายเข้ามาสู่ประเทศไทย ตั้งแต่สมัยทวารวดี ประมาณพุทธศตวรรษที่ 12 เป็นต้นมา ทำให้เกิดการสร้างวัดขึ้นทั่วไป ในระยะแรกการสร้างวัด แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ วัดพุทธเจดีย์ เป็นวัดที่มีการสร้างพระมหาธาตุเจดีย์เพื่อบรรจุพระบรมสารีริกธาตุเป็นหลักของวัด และวัดอนุสาวรีย์ เป็นวัดที่มีการสร้างสถูปเจดีย์ไว้บรรจุอัฐิธาตุของผู้ที่รักและเคารพนับถือ วัดทั้ง 2 ประเภทได้เป็นต้นแบบในการสร้างวัด ในเวลาต่อมา (สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก, 2553, 65)

ส่วนบนคาบสมุทรมไทยการสร้างวัดได้เริ่มมาตั้งแต่ สมัยศรีวิชัย ประมาณพุทธศตวรรษที่ 13 เป็นต้นมา มีการสร้างวัดประเภทวัดพุทธเจดีย์และวัดอนุสาวรีย์ เช่น วัดพระบรมธาตุไชยา วัดแก้ว วัดหลง วัดเวียง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นต้น จนกระทั่งพุทธศตวรรษที่ 18 ได้มีการสร้างวัดตามคติพุทธศาสนาลังกาวงศ์ ดังเห็นได้จากตำนานนางเลียดชาวหลายสำนวนได้ กล่าวถึงการสร้างวัดแบบวัดพุทธเจดีย์และวัดอนุสาวรีย์ ขึ้นทั่วไปบนคาบสมุทรมไทย มีตัวอย่างดังนี้

วัดพุทธเจดีย์ เป็นวัดที่มีการสร้างพระมหาธาตุเจดีย์ เป็นหลักของวัด ได้พบหลักฐานในตำนานนางเลียดชาว หลายสำนวน ได้กล่าวถึงบทบาทของนางเลียดชาวกับ เจ้าพระยาภูมรากร่วมกันสร้างวัดและพระมหาธาตุเจดีย์ ในชุมชนต่างๆ บนคาบสมุทรมไทยหลายแห่ง ดังที่เพลา นางเลียดชาวได้กล่าวถึงนางเลียดชาวกับเจ้าพระยาภูมาร

และเจ้าพระยากรุงทองนำทรัพย์สร้างวิหารพระพุทธรูป และพระมหาธาตุเจดีย์วัดเขียนบางแก้ว วัดสทิงพระ และ วัดสทิงพระ ดังตำนานได้ระบุไว้ว่า

กริธาพลมาข้างอีสานเมืองพระเกดินั้นก็ตั้งพลับพลา ไป ณ บางแก้ว ก็วางข้างอินทรวงชื่อ นางพังตลับไปข้างสทิง นั้นข้างนั้นไปได้ทองห้าพะเนียง อนึ่งครั้งเมื่อรุ่งเช้าจึง หมอลีเทพ ผู้เลี้ยงช้าง นางพังตลับ ฉะนั้นจึงตามรอยช้าง นั้นไป จะแก่ไซร้ก็พบข้างนั้นมีพังเลย แลจึง หมอนั้น ก็เข้าไปทูลแก่นาง นางก็มาเองจะถึงข้างนั้นก็ลุกขึ้นให้ ตินให้หมอแก่ก็เบิกวงออกจากขุมนางก็เห็นทองห้า พะเนียงกับก่องดวงหนึ่ง แลจึงนางก็ยกขึ้น ให้คนเอา ทรัพย์นั้นขึ้นก็ตกแต่งเป็นพระวิหาร พระพุทธรูปไว้ สำหรับแผ่นดินแต่ก่อนเป็นบุญประโยชน์ไปภายภาคหน้า ตราณี (ชัยวุฒิ พิชะกุล, 2549 , 173 – 174) ขณะเดียวกัน เจ้าพระยาภูมารได้นำทรัพย์สมบัติมาสร้างวิหารและ พระพุทธรูปวัดเขียนบางแก้ว ดังที่เพลานางเลียดชาว ได้ระบุไว้ว่า

อนึ่งกาลวันหนึ่งเล่า จึงหมอแก่นมันคงนั้นเล่าก็ วางข้างพระยาชวไชยมณฑลไปข้างฝ่ายตะวันออก จึงพระยาข้างก็พบทองหกพะเนียงกับแก้วดวงหนึ่ง จึงเจ้าพระยานั้นมาทำพระวิหารพระพุทธรูปไว้แลเอาทอง นั้นมาตีเป็นแผ่นประดับด้วยแก้วเขียนเป็นตำนานและ แผ่นทองก็ให้ชื่อวัดเขียนบางแก้ว (ชัยวุฒิ พิชะกุล, 2549, 174)

ส่วนเจ้าพระยากรุงทองเจ้าเมือง สทิงพาราณสี ตำนาน ได้กล่าวถึงว่าเป็นผู้สร้างพระมหาธาตุเจดีย์วัดเขียนบางแก้ว วัดสทิงพระ และวัดสทิงพระ ดังเพลานางเลียดชาวได้ระบุ ไว้ว่า ตั้งแต่นั้นตายายเท่าพระพุทธศักราชได้ 500 ปี อยู่ ณ บางแก้ว ครั้นวันพระหัลสดี เดือนแปดขึ้น 5 ค่ำ กุนเอกศก จึงเจ้าพระยากรุงทอง ณ สทิงทำพระมหาธาตุ ณ สทิงบริบูรณ์พร้อมกันทั้งสามอาราม แลก่อนเป็นเขตุนพ นทั้งสามอารามนั้นแล้ว (ชัยวุฒิ พิชะกุล, 2549, 174- 175)

จากหลักฐานตำนานนางเลียดชาวประเภทลาย
ลักษณะอักษร ที่เรียกว่า “เพลานางเลียดขาว” ซึ่งให้เห็นว่า
นางเลียดขาว เจ้าพระยากุมาร และเจ้าพระยากรุงทอง
เป็นผู้มีความศรัทธาเลื่อมใสในการสร้างวัดพระพุทธรูป
และพระมหาธาตุเจดีย์ จึงถือได้ว่าวัดเขียนบางแก้ว วัดสทิง
และวัดสทิงพระเป็นวัดพุทธเจดีย์ ที่มีพระมหาธาตุเจดีย์
เป็นหลักของวัด นอกจากนี้ตำนานนางเลียดขาว
ประเภทมุขปาฐะ ยังได้กล่าวถึง นางเลียดขาว
เจ้าพระยากุมารและเจ้าพระยากรุงทอง ได้สร้างวัดทั้ง
สามไว้สอดคล้องกัน ดังตำนานระบุไว้ว่า

ต่อมาเจ้าพระยากรุงทองกุมารและนางเลียดขาว
ได้เดินทางไปตรวจดูพื้นที่บ้านสทิงใหญ่และได้สร้างถนน
เชื่อมติดต่อกันจากบ้านบางแก้วถึงบ้านสทิง สร้าง
วัดสทิงใหญ่ สร้างพระวิหารอุโบสถพระประธานสาวก
ซ้ายขวาด้วยปูนปั้นลงรักปิดทอง สร้างพระมหาธาตุเจดีย์
เมื่อเสร็จแล้วได้สร้างวัดสทิงพระ ขึ้นทางฝั่งตะวันออก
ของทะเลสาบสงขลา สร้างพระพุทธรูปไสยาสน์
พระมหาธาตุเจดีย์ ทำการฉลองพร้อมกันทั้ง 3 อาราม
(ชัยวุฒิ พิชะกุล, 2549, 207)

การสร้างวัดพุทธเจดีย์ตามหลักฐานดังกล่าวจึงมัก
จะเป็นวัดที่สร้างภายในชุมชนใหญ่หรือชุมชนที่เป็น
บ้านเมือง โดยมีพระมหาธาตุเจดีย์เป็นศูนย์กลางของวัด
และบ้านเมือง เช่น พระมหาธาตุเจดีย์วัดเขียนบางแก้ว
เป็นศูนย์กลางคู่กับเมืองพัทลุง บริเวณบ้านโคกเมือง
บางแก้ว หรือพระมหาธาตุเจดีย์วัดสทิงพระ เป็น
ศูนย์กลางคู่กับเมืองสทิงพระ เป็นต้น

การสร้างพระมหาธาตุเจดีย์ เป็นสิ่งก่อสร้างที่เกี่ยวข้อง
โยงกับคติความเชื่อพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้า
ดังนั้น การสร้างพระมหาธาตุเจดีย์จึงสร้างขึ้นเพื่อบรรจุ
พระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้า ดังหลักฐาน
ตำนานนางเลียดขาว จังหวัดพัทลุง ได้ระบุว่า หลังจาก

นางเลียดขาวกับเจ้าพระยากุมารกลับจากลังกาพร้อม
กับพุทธเมืองนครศรีธรรมราช นางได้นำพระบรมสารีริกธาตุ
จากเกาะลังกามาบรรจุไว้ในพระมหาธาตุเจดีย์วัดเขียน
บางแก้วไว้เป็นที่กราบไหว้บูชาของมหาชน (ชัยวุฒิ พิชะกุล,
2549, 208) ซึ่งคติการสร้างพระมหาธาตุเจดีย์นี้ต่อมา
ได้เป็นแบบอย่างให้มีการสร้างสถูปเจดีย์ เพื่อบรรจุอัฐิ
ของผู้คนที่เป็นที่เคารพ ซึ่งเป็นเหตุปัจจัยหนึ่งที่ทำให้
เกิดวัดอนุสาวรีย์ขึ้นทั่วไป

วัดอนุสาวรีย์ เป็นวัดที่สร้างสถูปเจดีย์ขึ้นเพื่อบรรจุอัฐิ
ของผู้ที่เคารพนับถือหรือบรรพบุรุษและญาติพี่น้อง
วัดประเภทนี้จึงพบทั่วไปตามชุมชนหมู่บ้าน เป็นศูนย์กลาง
การประกอบพิธีกรรมและกิจกรรมอื่นๆ ของชุมชน
จากหลักฐานตำนานนางเลียดขาวทุกสำนวนจะกล่าว
ถึงนางเลียดขาวว่าเป็นผู้สร้างวัดขึ้นในชุมชนบน
คาบสมุทรไทยจำนวนมากมาย ตั้งแต่จังหวัดชุมพรถึง
จังหวัดสงขลา ดังตัวอย่างนางเลียดขาวสร้างวัดนางสร้าง
(วัดนางสร้าง) จังหวัดชุมพร วัดแม่เจ้าอยู่หัว วัดพระนางสร้าง
วัดท่าวโคตร วัดนางหลง จังหวัดนครศรีธรรมราช
วัดพระนอน วัดควนมะพร้าว วัดควนถบ วัดป่าขอม
จังหวัดพัทลุง วัดพระงาม วัดพุทธสิหิงค์ วัดภูเขาทอง
วัดถ้ำพระพุทธรูป จังหวัดตรัง วัดพระนางสร้าง จังหวัดภูเก็ต
วัดเจดีย์งาม วัดชะแมม วัดท่ากระแตะ วัดสนามชัย จังหวัด
สงขลา (ไพบูลย์ ดวงจันทร์ และคณะ, 2556)

การสร้างวัดพระมหาธาตุเจดีย์ อุโบสถ วิหารและ
พระพุทธรูปของนางเลียดขาวบนคาบสมุทรไทยล้วน
เกิดขึ้นจากพลังศรัทธาพระพุทธรูปศาสนาแบบลังกาวงค์
ตามคติความเชื่อในระบอบบุญกุศลที่เชื่อว่าผู้สร้างจะได้
บุญกุศลที่ยิ่งใหญ่ คือ การบรรจุพระโพธิญาณสู่
พระนิพพานในเบื้องหน้า ซึ่งเป็นแบบอย่างให้ผู้คนเดิน
รอยตามเส้นทางแห่งนางเลียดขาวสืบทอดกันมาตราบ
เท่าปัจจุบันนี้

บทสรุป

ตำนานนางเลียดชาวเป็นตำนานเรื่องเอกที่เล่าขานกันมายาวนานบนคาบสมุทรไทยได้พบหลักฐานตำนานที่เป็นลายลักษณ์อักษรและมุขปาฐะ ซึ่งแพร่กระจายไปทั่วภาคใต้เป็นเรื่องที่อยู่ในความทรงจำของผู้คนจำนวนมาก ในฐานะสตรีผู้มีบุญบารมี มีจิตใจที่ดั่งามบริสุทธิ์และศรัทธาทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ความดั่งามและความบริสุทธิ์เปรียบเทียบกับเลือดที่เป็นสีขาวแตกต่างจากบุคคลทั่วไป จึงเป็นที่มาของชื่อ “นางเลียดชาว” บุญบารมีดังกล่าวสะท้อนให้เห็นจากบทบาทของนางเลียดชาวในการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ตั้งแต่การนำพระพุทธศาสนาลังกาวงศ์มาเผยแผ่และการสร้างวัดวาอาราม อุโบสถ วิหาร พระพุทธรูป และพระมหาธาตุเจดีย์ขึ้นในท้องถิ่นบนคาบสมุทรไทย เช่น การสร้างวัดเขียนบางแก้ว วัดแม่เจ้าอยู่หัว วัดท้าวโคตร วัดเจดีย์งาม วัดพระนางสร้าง วัดพระงาม วัดภูเขาทอง เป็นต้น จนเป็นที่เล่าขานของผู้คนทั่วภาคใต้ และกลายเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ผู้คนให้ความเคารพบูชา สิ่งเหล่านี้ที่เกิดขึ้นล้วนมาจากพลังศรัทธาที่นางมีต่อพระพุทธศาสนา จนกลายเป็นศูนย์รวมจิตใจของผู้คนในท้องถิ่น ซึ่งนำไปสู่ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชุมชนบนคาบสมุทรภาคใต้

บรรณานุกรม

- คลัง ตัญจนะ. (2513). **ตำราพระเพลิงวัดบางแก้ว**. พัทลุง. โรงพิมพ์พัทลุง: 10-11.
- ชัยวุฒิ พิชะกุล. (2503). **ประวัติวัดเขาอ้อ**. พัทลุง. ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง : 7.
- ชัยวุฒิ พิชะกุล. (2538). **การศึกษา “เพลา นางเลียดชาว” ฉบับวัดเขียนบางแก้ว อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง**. ปริญญาโทศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้ : 66-75.
- ชัยวุฒิ พิชะกุล. (2549). **เพลา นางเลียดชาว**. สงขลา. สถาบันทักษิณคดีศึกษา: 207-208.
- ประพนธ์ เรืองณรงค์. (2556). **มาลีศรีตรังสารคดีจากเมืองใต้**. กรุงเทพฯ: สถาพรบุ๊คส์, 79.
- ไพบุลย์ ดวงจันทร์. (2556). **ตำนานนางเลียดชาวในภาคใต้ของประเทศไทยเพื่อเสนอให้เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม**. กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. กระทรวงวัฒนธรรม.
- พิริยะ ไกรฤกษ์. (2551). **ลักษณะไทยพระพุทธรูปปฏิมา: อัตลักษณ์พุทธศิลป์ไทย**. กรุงเทพฯ: ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน), 142.
- สิทธิพร บุปผา. **“เล่าขานประวัติศาสตร์ผ่านกิจกรรม” ยลวังหน้า กราบสักการะพระพุทธรูปสิงห์**, ศิลปากร. 55 (4) (กรกฎาคม – สิงหาคม 2555): 61.
- สนิท พลเดช. (2535). **ตรัง 11 ศตวรรษ**. นครศรีธรรมราช: โรงพิมพ์รัตนโสภณ, 116.
- สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ. (2553). **ชุมนุมพระนิพนธ์**. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ, 22- 2.
- สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ. (2514). **ตำนานพระพุทธเจดีย์**. พระนคร: แพรววิทยา, 24-25.
- หม่อมเจ้าสุภัททิศกุล. (2518). **ศิลปะในไทย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรุงสยามการพิมพ์, 5.
- อารยา คำเรือง และชัยวุฒิ พิชะกุล. (2556). **พัฒนาการของพระพุทธศาสนาและการกัลปนาวัตบริเวณ ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ระหว่างพุทธศตวรรษที่ 12 – ต้นพุทธศตวรรษที่ 25**. สถาบันทักษิณคดีศึกษา.